

Organizational Governance from the Clarivate Perspective¹

Ali Shabani

Assistant Professor, Department of Information Management,
Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran.
alishabani@ut.ac.ir

Ali Sharafi

PhD, Information Management, Senior Expert in Central Library
Shahed University, Tehran, Iran (Corresponding author).
a.sharafi96@ut.ac.ir

Abstract

Objective: Organizational governance encompasses the structure, processes, and methodologies employed by an organization to communicate, direct, organize, and control its activities. Serving as a mechanism for knowledge integration and sharing, organizational governance establishes channels for disseminating knowledge, fostering cooperation among members, and empowering individuals to create, acquire, and share knowledge. It involves leveraging appropriate technologies for storing, transferring, and sharing knowledge, along with continual monitoring and evaluation of knowledge management processes. Building an organizational culture based on trust and knowledge sharing is crucial, particularly when individuals are willing to contribute their knowledge. Essentially, organizational governance plays a pivotal role in enhancing organizational excellence across various levels. It contributes to heightened productivity, efficiency, and effectiveness by promoting better organization, accurate communication, improved risk management, and enhanced access to human and financial resources through the application of effective governance methods. Successful organizational governance necessitates informed policy-making, and a thorough analysis of research in this domain can drive progress. Therefore, the purpose of this research is to

---

¹ Received: 2024/01/15 ; Revised: 2024/02/26 ; Accepted: 2024/04/08 ;
Published online: 2024/09/23

analyze the trend of published scientific sources of organizational governance in the Clarivate Database.

Methodology: This applied research utilizes a descriptive method and a scientometric approach to analyze the trend of scientific publications on organizational governance in the Web of Science reference database. The statistical population comprises 249 scientific outputs published between 1981 and 2021 in the Clarivate Database. To assess publication and citation patterns in relation to governance indicators (responsibility, political stability, effectiveness, supervisory quality, rule of law, and corruption control), global governance indicators are referenced. VOSviewer and Excel software are employed for data analysis.

Findings: Analysis reveals an upward trend in scientific outputs related to organizational governance from 1981-2021, with a predominant focus on economics, public administration, and government. Notable authors include Philatoto, Leiblein, and Jackson, while countries such as America, England, Canada, Germany, Holland, and China, along with universities like Stanford, Illinois, Arizona, Georgia, Copenhagen, and Harvard, lead in publishing organizational governance outputs. Top-performing countries in governance indicators include Holland, Canada, Germany, England, Taiwan, France, America, Spain, Italy, and China. Co-authorship, co-referencing, and scientific cooperation are identified as relatively limited and dispersed, with countries like America, England, Malaysia, and Brazil demonstrating higher levels of interaction. Key topics in organizational governance encompass governance, management, innovation, systems, organizational and corporate performance, trust, networks, information technology, and cooperation. The study concludes that innovation and technology, particularly in effective e-governance, play a crucial role in enhancing transparency, information accessibility, and overall organizational performance. They facilitate improved management processes, such as reporting and control, and create new avenues for communication and cooperation among organization members, leading to accelerated progress.

The facilitation of governance processes has been found to correlate with increased productivity, efficiency, and effectiveness. Notably, the research indicates a negative relationship between the number of documents and governance indicators, suggesting that fluctuations in scientific output publication influence corresponding changes in

governance indicators. However, a robust positive correlation exists between citation rates and governance indicators for countries. This underscores the reciprocal impact of scientific production and citation on governance indicators, emphasizing that countries demonstrating superior performance in governance indicators tend to witness higher publication and citation rates of scientific outputs.

Conclusion: In conclusion, the analysis of scientific outputs in organizational governance can inform sound scientific policies, unveil new subject areas and research gaps, delineate research directions, foster the generation of new knowledge, and prompt further research endeavors. Additionally, it facilitates the anticipation of future scientific developments, identification of influential scientific contributors, establishment of enhanced scientific connections and collaborations across diverse fields, and overall scientific advancement in the realm of organizational governance.

Keywords: governance, organizational governance, analysis of scientific outputs, data visualization, scientometrics, Clarivate Database

حکمرانی سازمانی از منظر کلریویت^۱

علی شعبانی

استادیار، گروه مدیریت اطلاعات، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

alishabani@ut.ac.ir

علی شرفی

دکتری، مدیریت اطلاعات، کارشناس مسئول کتابخانه مرکزی دانشگاه شاهد، تهران،

ایران (نویسنده مسئول). a.sharafi96@ut.ac.ir

چکیده

هدف: حکمرانی سازمانی به معنای ساختار، فرآیندها و روش‌هایی است که یک سازمان به منظور ارتباط، هدایت، سازماندهی و کنترل فعالیت‌هایش به کار می‌گیرد. حکمرانی سازمانی ابزاری برای ترکیب و به اشتراک‌گذاری دانش در سازمان و میان افراد آن است که می‌تواند به ایجاد کانالها و پلتفرم‌های مناسب برای انتشار دانش در سازمان، تسهیل همکاری و تعامل بین اعضای سازمان برای اشتراک‌گذاری دانش، توانمندسازی افراد برای ایجاد، دستیابی و اشتراک‌گذاری دانش، استفاده از فناوری‌های مناسب برای ذخیره‌سازی، انتقال و اشتراک دانش، نظارت و ارزیابی مستمر بر فرآیندهای مدیریت دانش و حکمرانی سازمانی و ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر اعتماد و اشتراک دانش که در آن افراد تمایل به اشتراک‌گذاری دانش داشته باشند کمک کند. به عبارت دیگر حکمرانی سازمانی برای تعالی سازمان در سطوح مختلف مهم است و می‌تواند به افزایش بهره‌وری، کارایی و اثربخشی از طریق سازماندهی بهتر، ارتباطات صحیح‌تر و مدیریت ریسک بهتر و دسترسی بهتر به منابع انسانی و مالی از طریق اعمال روش‌های صحیح حکمرانی کمک کند. حکمرانی صحیح سازمانی نیازمند سیاست‌گذاری درست در این زمینه است که تحلیل روند پژوهش‌های انجام شده در این حوزه می‌تواند به پیشرفت در

^۱ تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۲۵ ؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۱۲/۰۷ ؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۱/۲۰ ؛

تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۳/۰۷/۰۲

آن منجر شود. بنابراین هدف این پژوهش تحلیل روند منابع علمی منتشر شده حکمرانی سازمانی در پایگاه استنادی کلرپویت است.

روش‌شناسی: این پژوهش از نوع کاربردی است که با روش توصیفی و رویکرد علم‌سنجی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۲۴۹ برونداد علمی منتشر شده حوزه حکمرانی سازمانی بین سال‌های ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه کلرپویت است. برای بررسی و مقایسه میزان انتشار و استناد بروندهای علمی با شاخص‌های حکمرانی (مسئولیت‌پذیری، ثبات سیاسی، اثربخشی، کیفیت نظارتی، قانونگرایی و کنترل فساد) از سایت شاخص‌های حکمرانی جهانی استفاده شده است. ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم‌افزار VOSviewer و اکسل است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که روند بروندهای علمی در حوزه حکمرانی سازمانی از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ صعودی است و موضوع حکمرانی در حوزه‌های اقتصادی، مدیریت عمومی و دولتی بیشتر مطرح شده است. همچنین نویسندگانی مانند فیلاتوتو، لیبیلین و جکسون بیشترین استناد را در میان منتشرکنندگان بروندهای علمی داشته‌اند و کشورهای آمریکا، انگلیس، کانادا، آلمان، هلند و چین؛ و دانشگاه‌های استنفورد، ایلینویز، آریزونا، جورجیا، کپنهاگن و هاروارد به ترتیب بیشترین بروندهای حکمرانی سازمانی را منتشر کرده‌اند. اما به لحاظ شاخص‌های حکمرانی کشورهای هلند، کانادا، آلمان، انگلیس، تایوان، فرانسه، آمریکا، اسپانیا، ایتالیا و چین به ترتیب بهترین عملکرد را داشته‌اند. علاوه‌براین یافته‌ها نشان داد که هم‌نویسندگی، هم‌استنادی و همکاری علمی پژوهشگران، سازمان‌ها، کشورها و منابع علمی این حوزه کمتر و پراکنده است و کشورهای آمریکا، انگلیس، مالزی و برزیل تعاملات و همکاری‌های علمی بیشتری نسبت به پژوهشگران کشورهای دیگر داشته‌اند و موضوعاتی مانند حکمرانی، مدیریت، نوآوری، سیستم‌ها، عملکرد سازمان‌ها و شرکت‌ها، اعتماد، شبکه‌ها، تکنولوژی اطلاعات و همکاری در زمینه حکمرانی سازمانی مهم هستند. در نتیجه می‌توان گفت که نوآوری و فناوری نقش مهمی در تحقق حکمرانی به ویژه حکمرانی الکترونیک مؤثر در سازمان‌ها دارند و می‌توانند به ارتقای شفافیت و اطلاع‌رسانی از طریق سیستم‌های سازمانی منجر شوند و اطلاعات را در سراسر سازمان دسترس‌پذیر کنند. همچنین به بهبود عملکرد فرایندهای مدیریتی، مانند گزارش‌دهی و کنترل کمک کنند و مسیرهای جدیدی برای ارتباط و همکاری بین اعضای یک سازمان فراهم کنند و به تسریع و تسهیل فرایندهای حکمرانی افزایش بهره‌وری، کارایی و

اثربخشی منجر شوند. یافته‌های دیگر نشان داد که بین تعداد مدارک و شاخص‌های حکمرانی رابطه منفی وجود دارد به این معنا که با افزایش و کاهش انتشار برون‌دادهای علمی شاخص‌های حکمرانی نیز کاهش و افزایش داشته‌اند. ولی بین استناد و شاخص‌های حکمرانی کشورها همبستگی و رابطه قوی مثبتی وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که میزان تولیدات علمی و استناد به آنها بر روی شاخص‌های حکمرانی اثرگذار هستند و برعکس عملکرد بهتر کشورها در شاخص‌های حکمرانی برای افزایش انتشار و استناد به برون‌دادهای علمی مؤثر است.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که تحلیل برون‌دادهای علمی حکمرانی سازمانی می‌تواند به سیاست‌گذاری‌های درست علمی، کشف حوزه‌های موضوعی جدید و شکاف‌های علمی، شناسایی مسیرهای پژوهشی، کسب و خلق دانش جدید، انجام پژوهش‌های جدید، پیش‌بینی تحولات علمی آینده، شناسایی کنشگران علمی فعال و برجسته، ایجاد ارتباطات و همکاری‌های علمی بیشتر میان کنشگران علمی در حوزه‌های مختلف و توسعه علمی در زمینه حکمرانی سازمانی کمک کند.

کلیدواژه‌ها: حکمرانی سازمانی، تحلیل برون‌دادهای علمی، مصورسازی داده‌ها، علم‌سنجی، پایگاه کلریویت.

مقدمه

حکمرانی سازمانی به معنای ساختار، فرآیندها و روش هایی است که یک سازمان به منظور ارتباط، هدایت، سازماندهی و کنترل فعالیت هایش به کار می گیرد. حکمرانی سازمانی ابزاری برای ترکیب و به اشتراک گذاری دانش در سازمان و میان افراد آن است که می تواند به ایجاد کانالها و پلتفرم های مناسب برای انتشار دانش در سازمان، تسهیل همکاری و تعامل بین اعضای سازمان برای اشتراک گذاری دانش، توانمندسازی افراد برای ایجاد، دستیابی و اشتراک گذاری دانش، استفاده از فناوری های مناسب برای ذخیره سازی، انتقال و اشتراک دانش، نظارت و ارزیابی مستمر بر فرآیندهای مدیریت دانش و حکمرانی سازمانی و ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر اعتماد و اشتراک دانش که در آن افراد تمایل به اشتراک گذاری دانش داشته باشند کمک کند (موسوی و همکاران، ۲۰۲۱). حکمرانی سازمانی نقش مهمی را در خلق و اشاعه نوآوری در سازمان های امروزی دارد. حکمرانی سازمان ها در دستیابی سازمان ها به اهداف و استراتژی های خود مؤثر است (کرودور و سیفی^۱، ۲۰۱۷). حکمرانی سازمانی اولین بار توسط ریچارد اِلِس^۲ در سال ۱۹۶۰ مطرح شد که در آن عملکرد و ساختار سیاست های سازمانی مورد بحث و بررسی قرار گرفت (معمارزاده طهران و کاوه، ۱۳۸۹). اما حکمرانی خوب سازمانی برای اولین بار در سال ۲۰۱۵ مطرح شد که مقصود از آن به کارگیری شاخص های حکمرانی در سطوح مختلف سازمانی است. شلیفر و ویشنی^۳ در سال ۱۹۹۷ حکمرانی سازمانی را مجموعه روش هایی دانستند که تأمین کنندگان مالی سازمان را از بازگشت سرمایه خود مطمئن می سازد.

در تعریف نوین حکمرانی سازمانی عبارت است از: قوانین و روش هایی که هیأت مدیره مسئولیت پذیری و پاسخگویی، انصاف و برابری (عدالت) کارایی و اثربخشی، مشارکت و شفافیت را در ارتباط میان سازمان و ذی نفعانش (حامیان مالی، مشتریان، مدیران، کارکنان، دولت و جامعه) تضمین می کند (ارتوک، فرود، جوهرال و ویلیامز^۴، ۲۰۰۴). حکمرانی سازمانی ابزاری برای تعالی سازمان در سطوح مختلف است که می تواند به افزایش بهره وری، کارایی و اثربخشی از طریق سازماندهی بهتر، ارتباطات صحیح تر و مدیریت ریسک بهتر؛ دسترسی بهتر به منابع

1. Crowther & Seifi

2. Richard Elles

3. SHLEIFER & VISHNY

4. Erturk, Froud, Johal & Williams

انسانی و مالی از طریق اعمال روش‌های صحیح حکمرانی با هدف افزایش عملکرد؛ کاهش ریسک از طریق شناسایی و ارزیابی ریسک در چارچوب‌های حکمرانی؛ افزایش شفافیت بیشتر از طریق ارائه گزارش به موقع به ذینفعان؛ و افزایش اعتماد بیشتر ذینفعان (سهامداران، مشتریان، همکاران و سایر ذینفعان) با اعمال روش‌های حکمرانی منظم و شفاف کمک کند. از دیدگاه معمارزاده طهران و کامیار (۱۳۸۹) حکمرانی سازمانی مطلوب نقش مؤثری در توسعه ابعاد رفتار شهروندی (نوع‌دوستی، جوانمردی، نگرش مدنی، احترام و وظیفه‌شناسی) دارد و بر روی فرهنگ سازمانی نیز اثرگذار است (علیپور، ۱۳۹۳) و می‌تواند به بهبود عملکرد کارکنان (پارسا جلودارلو، ۱۳۹۵)، مدیریت بهتر منابع انسانی (غفاری، ۱۳۹۷)، سلامت سازمانی (عزب‌دفتر و رجیبی فرجاد، ۱۳۹۸) و رفتار نوآورانه (سیدعامری، عباسی و جمشیدی، ۱۳۹۸؛ جمشیدی، عباسی و سیدعامری، ۱۳۹۹) منجر شود. در کل حکمرانی سازمانی می‌تواند با استفاده از رهبری و استراتژی درست به تعریف جهت‌گیری و وظایف اصلی سازمان، نظارت، مدیریت و کنترل عملکرد سازمان، شناسایی، ارزیابی و مدیریت ریسک‌های مختلف و به ایجاد شفافیت از طریق ارائه گزارش روشن و به موقع به ذینفعان کمک کند و زمینه‌های لازم برای رشد و توسعه سازمان را فراهم کند.

بررسی روند علمی حکمرانی سازمانی نشان می‌دهد که این مفهوم از دهه ۱۹۸۰ مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت و به عنوان یک نیاز اساسی برای سازمان‌های بزرگ شناخته شد. همچنین چارچوب‌های اولیه حکمرانی سازمانی در دهه ۱۹۹۰ ارائه شد تا به سازمان‌ها کمک کند فرآیندهای حکمرانی کارآمدی داشته باشند. علاوه بر این در دهه ۲۰۰۰ میلادی تمرکز بر روی مدیریت ریسک افزایش پیدا کرد و مدل‌های جدیدی از حکمرانی سازمانی مطرح شدند که مهمترین آنها حکمرانی داده‌محور، حکمرانی فناوری اطلاعات، حکمرانی اجتماعی و حکمرانی زیست‌محیطی بود که از دهه ۲۰۱۰ به بعد بیشتر مورد بحث و بررسی قرار گرفتند. این روند علمی نشان می‌دهد که حکمرانی سازمانی از یک موضوع ساده سازمانی به سمت مباحث پیشرفته تر مثل مدیریت ریسک، حکمرانی فناوری و حکمرانی پایدار حرکت کرده است و اهمیت آن در سازمان‌های کشورهای توسعه یافته روز به روز افزایش یافته است. اما براساس سند نقشه جامع علمی کشور در ایران موضوع حکمرانی سازمانی آنچنان که باید مورد توجه کنشگران علمی و سازمان‌ها قرار نگرفته است. لذا می‌توان گفت که تحلیل علمی روند تکامل

حکمرانی سازمانی می‌تواند به سیاستگذاری علمی در این حوزه کمک کند و زمینه‌های لازم برای تعیین و شناسایی ضعف‌های موجود در چارچوب‌ها و رویکردهای فعلی حکمرانی سازمانی و تمرکز بر رفع آنها؛ شناسایی نیازهای آینده با درک روندهای کنونی و تحولات احتمالی آینده برای پیش‌بینی و اتخاذ سیاست‌های مناسب در زمینه نیازهای حکمرانی سازمانی در آینده نزدیک و دور؛ شناسایی اولویت‌های تحقیقاتی با رصد نیازها و ضعف‌های فعلی برای پیشرفت بیشتر در زمینه حکمرانی سازمانی؛ و بهبود چارچوب‌ها و مدل‌های موجود از طریق شناسایی و درک محدودیت‌های موجود فراهم کند. چرا که تحلیل روند علمی این حوزه می‌تواند به سیاستگذاران علمی کمک کند تا سیاست‌های هدفمندتر و مبتنی بر شواهدی را از طریق شناسایی روندهای موضوعی، انتشار، استناد، هم‌نویسندگی و هم‌استنادی پژوهشگران، سازمان‌ها و کشورهای پیشرو در این زمینه اتخاذ کنند. همچنین تحلیل روند برون‌دادهای علمی این حوزه می‌تواند به تقویت پژوهش‌ها، کشف حوزه‌های موضوعی جدید و شکاف‌های علمی، شناسایی مسیرهای پژوهشی، کسب و خلق دانش جدید، انجام پژوهش‌های جدید، جذب و بکارگیری نخبگان، جذب سرمایه‌های فکری، جذب و شناسایی حامیان پژوهشی، ایجاد انجمن‌های تخصصی علمی، پیش‌بینی تحولات علمی آینده، شناسایی کنشگران علمی فعال و برجسته، ایجاد ارتباطات و همکاری‌های علمی بیشتر میان کنشگران علمی در حوزه‌های مختلف و توسعه علمی در زمینه حکمرانی سازمانی کمک کند. در نتیجه هدف اصلی این پژوهش شناسایی روند انتشار، استناد و ترسیم نقشه همکاری‌های علمی میان پژوهشگران، سازمان‌ها، نشریات و کشورهای متشرکننده برون‌دادهای علمی در پایگاه استنادی کلریویت^۱ و مقایسه و بررسی رابطه بین انتشار و استناد برون‌دادهای علمی با شاخص‌های حکمرانی از طریق پاسخگویی به پرسش‌های زیر است:

۱. روند نشر و استناد به برون‌دادهای علمی حوزه حکمرانی سازمانی بر اساس موضوع، زبان، پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و منابع متشرکننده از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریویت چگونه است؟
۲. نقشه هم‌نویسندگی و هم‌استنادی پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و منابع متشرکننده از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریویت چگونه است؟

۳. نقشه هم‌رخدادی کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی از سال ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریوت چگونه است؟

۴. رابطه میان انتشار و استناد پرونده‌های علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها چگونه است؟

۲. پیشینه پژوهش

از دیدگاه زوکیل و اسمیرک^۱ حکمرانی سازمانی نحوه مدیریت و تنظیم سازمان‌ها را تعیین می‌کند و دستاوردهای سازمان را با توجه به منافع ذی‌نفعان حداکثر می‌سازد و از تأثیر منفی تعارض منافع آنها بر روی اهداف سازمانی جلوگیری می‌کند (زوکیل و اسمیرک، ۲۰۱۵). کمسیون مستقل حکمرانی خوب در خدمات دولتی با همکاری مشترک نهاد صاحب امتیاز مالیه و حسابداری دولتی و سازمان مدیریت دولتی در لندن در سال ۲۰۰۴، اصول و شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمان‌های دولتی و خدماتی را شامل مؤلفه‌های زیر می‌داند:

۱. نتیجه‌گرایی: داشتن یک هدف سازمانی روشن و مؤثر برای هدایت و مدیریت فعالیت‌ها و تصمیم‌های افراد در تمام سطوح سازمانی ضروری است.

۲. اثربخشی نقش‌ها و وظایف: حکمرانی خوب مستلزم روشن بودن نقش‌ها و مسؤلیت‌های افراد در سطوح مختلف سازمان است.

۳. ارتقای ارزش‌ها: حکمرانی خوب مستلزم توسعه ارزش‌های مشترک (فرهنگ سازمانی، خط‌مشی‌ها و زیرساخت رفتاری) و انتقال آن به کارمندان و اعضای سازمان است.

۴. شفاف‌سازی: شفافیت شامل اتخاذ و اجرای تصمیمات بر اساس روش‌های توافق شده است. اطلاعات باید به صورت آزادانه و مستقیم در دسترس ارباب رجوع، کاربران خدمات و عموم مردم قرار گیرید.

۵. ظرفیت‌سازی: سازمان‌ها به افرادی با مهارت‌های بالا نیاز دارند تا بتوانند آنها را به نحو مؤثری راهنمایی و کنترل کنند. این امر سبب شایسته‌سالاری و افزایش هم‌افزایی در سازمان و تحقق اهداف آن خواهد شد.

۶. پاسخگویی: این مولفه شامل فرایند توافق در قبال فعالیت‌های انجام شده از طرف شما به طرف مقابل است. یک رویکرد سیستماتیک برای اجرای این فرایند نیاز است. پاسخگویی واقعی تنها شامل گزارش‌دهی یا تشریح فعالیت‌های قبلی نیست، بلکه شامل جذب ذی‌نفعان برای فهماندن و پاسخ به دیدگاه‌های آنها، تحت عنوان طرح‌های سازمانی و اجرای آن‌ها نیز است (عزب‌دفتر و رجبی‌فرجاد، ۱۳۹۸).

در این پژوهش برای جستجوی پیشینه‌های مرتبط با پژوهش با کلیدواژه **organizational governance** در پایگاه‌های اطلاعاتی و موتورهای جستجوی خارجی مختلف مانند گوگل، یاهو، گوگل اسکالر^۱، آمازون^۲، کلریویت^۳، اسکوپوس^۴، ساینس‌دیرکت^۵، پروکوئست^۶، اشپیرینگر^۷، امرالد^۸، فرانسیس و تیلور^۹، وایلی^{۱۰} و دوآج^{۱۱} و غیره) و با کلیدواژه حکمرانی سازمانی در پایگاه‌های اطلاعاتی داخلی ایرانداک، مگیران، علم‌نت، نورمگز، پایگاه استنادی جهان اسلام و اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی به جستجو و گردآوری پیشینه‌ها پرداخته شد.

یگانگی، الوانی و معمارزاده‌طهران (۱۳۹۵) در پژوهش به اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمان‌های کارا (مطالعه موردی: شعب بانک رفاه استان قزوین) پرداختند و نشان دادند که پاسخگویی، قانون‌گرایی و ارزش‌گرایی از مهمترین ابعاد حکمرانی خوب سازمانی هستند. بیکزاد و زارع‌دیزج (۱۳۹۷) در پژوهشی به مفاهیم، اصول و تئوری‌های ارائه شده پیرامون حکمرانی سازمانی پرداختند و نشان دادند که نظریه‌های اخیر پیرامون حکمرانی سازمانی با تئوری عاملیت و کارگزاری آغاز شده و پس از آن به تئوری خادمیت و نظریه ذی‌نفعان

- 1 - Google Scholar
- 2 - Amazon
- 3 - Clarivate
- 4 - Scopus
- 5 - Science Direct
- 6 - ProQuest
- 7 - Springer
- 8 - Emerald
- 9 - Francis and Taylor
- 10 - Wiley
- 11 - DOAJ

گسترش یافته است. علاوه بر این، تئوری وابستگی به منابع، نظریه سیاسی، نظریه مشروعیت و نظریه قرارداد اجتماعی از دیگر نظریه‌های این مقوله به شمار می‌روند. همچنین عباسی، محمودی و آقاجان تبار (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان پژوهش در حکمرانی الکترونیک به فرآیندها، روال‌ها، تکنیک‌ها و ابزارهای اصلی، ساختار مفاهیم، مدل‌های مفهومی اصلی، نظریه‌های اصلی و چارچوب‌های نظری، پارادایم‌های فکری و فلسفی و نقشه‌ی علم این حوزه پرداختند و نشان دادند که دولت الکترونیک، مشارکت الکترونیک و حکمرانی الکترونیک بیشترین موضوعات پژوهش‌های این حوزه را به خود اختصاص داده‌اند. علاوه بر این محمودی و آقائی‌روزبهنائی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان خوشه‌های موضوعی در حوزه دانشی حکمرانی سازمانی با استفاده از روش هم‌رخدادی واژگان نشان دادند که واژگانی مانند حکمرانی، مدیریت، همکاری، شرکت، عملکرد، مدیر، مالی و بازار بیشترین هم‌رخدادی را در حوزه حکمرانی سازمانی داشته‌اند. همچنین براتلو (۱۴۰۲) با ارائه چهارچوب مفهومی حکمرانی سازمانی با استفاده از روش فراترکیب نشان داد که مؤلفه‌هایی مانند منابع انسانی (ارتباطات، سرمایه اجتماعی، سرمایه فکری، توانمندسازی و اعتمادسازی)، ساختار حکمرانی (رهبری، مدیریت، پاسخگویی، شفافیت، قانون مندی، عدالت محوری و مشارکت جویی) و ساختار سازمانی (استراتژی، اداره سازمان، فناوری، یادگیری سازمانی، فرهنگ و عملکرد) برای حکمرانی سازمانی مؤثر هستند.

واریس^۱ (۲۰۰۱) در پژوهشی با عنوان رویکرد فرا پارادایمی به مدیریت عمومی به تعیین ابعاد حکمرانی خوب پرداخت و نشان داد که عواملی مانند پاسخگویی، مدیریت ریسک، ارزیابی عملکرد از مهمترین ابعاد حکمرانی سازمانی خوب برای اداره بهتر سازمان‌ها هستند. در پژوهش دیگری دوریسین و پوزن^۲ (۲۰۰۹) به بررسی مقاله‌های منتشر شده در مجله حکمرانی سازمانی از سال ۱۹۹۳-۲۰۰۷ پرداختند و نشان دادند که موضوع حکمرانی سازمانی به بلوغ رسیده و می‌تواند به عنوان یک رشته علمی در آینده ظاهر شود و علی‌رغم این بلوغ هنوز در این حوزه نظریه‌های جامع و فراگیر وجود ندارد. همچنین فیلاتوچف و بوید^۳ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان بررسی وضعیت حکمرانی شرکتی با نگاهی به آینده نشان دادند که موضوعات داغ حکمرانی

1. Vares
2. Durisin & Puzone
3. Filatotchev & Boyd

سازمانی در زمینه هیئت مدیره‌ها، کدهای حکمرانی و جهانی‌سازی سیستم‌های حکمرانی سازمانی است. علاوه بر این حاتمله و سلامه^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی با بررسی سطح پاسخگویی اداری و حکمرانی سازمانی در ادارات آموزش و پرورش کشور اردن نشان دادند که حکمرانی سازمانی نقش مؤثری در پاسخگویی اداری دارد. تحلیل علم‌سنجی بروندهای علمی حکمرانی شرکتی در پایگاه استنادی اسکوپوس از سال ۲۰۱۰-۲۰۱۸ توسط کرمانیان، رفیعی، کیوانفر و سعدی‌نژاد (۲۰۱۹) نشان داد که بروندهای منتشر شده توسط پژوهشگران کشورهای آمریکا، انگلیس و استرالیا بیشتر مورد استناد قرار گرفته‌اند. در پژوهش دیگری روه‌ریش و دیگران^۲ (۲۰۲۰) با عنوان حکمرانی درون سازمانی: بررسی، مفهوسازی و گسترش آن به بررسی ۱۴۱۵ مقاله منتشر شده در مجله‌های مختلف رشته مدیریت از سال ۱۹۹۰-۲۰۱۸ پرداختند و نشان دادند که روند انتشار آثار این حوزه صعودی بوده و موضوعاتی مانند عدم قطعیت، دارایی‌های اختصاصی، مدت رابطه، ساختار وابستگی به قدرت، چارچوب قانونی و نهادی، نوع رابطه سازمان، حکمرانی رابطه‌ای و قراردادی و تاثیر متقابل آنها، عملکرد تبادل/رابطه، رفتار فرصت‌طلبانه و یادگیری و حل مشترک بر روی حکمرانی درون سازمانی مؤثر هستند.

بررسی پیشینه‌های پژوهش نشان می‌دهد که مهمترین موضوع حکمرانی سازمانی در ایران شامل پاسخگویی، قانون‌گرایی و ارزش‌گرایی، داشتن منابع انسانی، ساختار حکمرانی و سازمانی مناسب است و این موضوع در ایران به تازگی مطرح شده و پژوهش‌های زیادی در این زمینه انجام نشده است. همچنین علی‌رغم اینکه مفهوم حکمرانی سازمانی در کشورهای پیشرفته سابقه طولانی دارد و مسائلی مانند پاسخگویی، مدیریت ریسک، ارزیابی عملکرد برای حکمرانی سازمانی خوب مؤثر هستند؛ این مفهوم هنوز به بلوغ نرسیده و نیازمند انجام پژوهش‌های کاربردی برای شناسایی مفاهیم، ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر در این زمینه است. بنابراین هدف پژوهش حاضر شناسایی روند نشر، استناد، پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و منابع مهم این حوزه با رویکرد علم‌سنجی است تا بتواند به تحلیل روند این حوزه کمک کند.

۳. روش‌شناسی

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی است که با رویکرد

1. Hatamleh & Salameh

2. Roehrich & et al

علم‌سنجی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل ۲۴۹ برونداد علمی حوزه حکمرانی سازمانی منتشر شده بین سال‌های ۱۹۸۱-۲۰۲۱ در پایگاه استنادی کلریویت است. برای گردآوری اطلاعات از بخش جستجوی پیشرفته پایگاه استنادی کلریویت در تاریخ ۱۴۰۰/۸/۱۵ استفاده شده است. به این معنی که با وارد کردن عبارت انگلیسی **Organizational Governance** در بخش جستجوی پیشرفته این پایگاه و محدود کردن آن به عنوان (TI)، تعداد ۲۴۹ عنوان مدرک علمی بازمیابی شد و از طریق بخش **Analyze Results** و **Save to other file format** به صورت **Full Record and Cited References** و **Plain Text** خروجی گرفته شد. بعد از آن برای استخراج روند نشر بروندهای علمی، حوزه‌های موضوعی، نوع مدارک، زبان، سازمان‌ها و کشورهای منتشرکننده آن‌ها با محدود کردن جستجو در بخش جستجوی پیشرفته پایگاه به استخراج اطلاعات لازم درباره آن‌ها پرداخته شد. در نهایت برای تعیین میزان استناد، هم‌استنادی، هم‌نویسندگی و هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها و ترسیم نقشه آن‌ها از نرم افزار **VOSviewer** استفاده شد. همچنین برای گردآوری داده‌ها در این پژوهش از ابزار یادداشت‌برداری و برای ترسیم نمودارها و جدول‌ها از نرم‌افزار **Excel** استفاده شده است. لازم به ذکر است که برای جلوگیری از زیاد شدن تعداد نمودارها و جداول و فقط برای ۲۰ مجله، نویسنده، زبان، کشور و سازمانی که بیشترین تعداد استناد، هم‌استنادی، هم‌نویسندگی و هم‌رخدادی کلیدواژه را دریافت کرده بودند در این حوزه نمودار طراحی شده است. علاوه‌براین برای بررسی و مقایسه میزان انتشار و استناد بروندهای علمی با شاخص‌های حکمرانی (مسئولیت‌پذیری، ثبات سیاسی، اثربخشی، کیفیت نظارتی، قانونگرایی و کنترل فساد) از سایت شاخص‌های حکمرانی جهانی^۱ استفاده شده است و تنها برای ۱۰ کشور برتر در این زمینه جدول ارائه شده است.

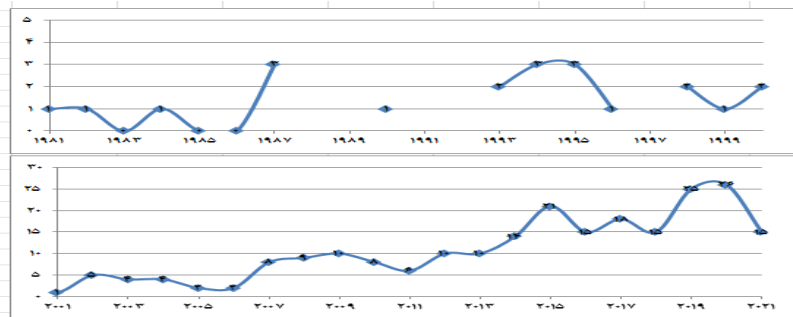
۴. یافته‌ها

شناسایی و تحلیل روند نشر بروندهای علمی یک حوزه برای تبیین و تفسیر انواع مدارک منتشر شده در انواع منابع اطلاعاتی، اهمیت موضوعات بررسی شده، میزان هم‌نویسندگی، استناد و هم‌استنادی توسط کنشگران علمی در طول سال‌های مختلف مؤثر است و می‌تواند به

¹. The Worldwide Governance Indicators (WGI).
<https://info.worldbank.org/governance/wgi/>

تعیین علل توجه جامعه علمی به این موضوعات و همکاری‌های علمی آنها در سال‌های مختلف در انواع زبان‌ها و مدارک علمی کمک کند. لذا در ادامه به بررسی روند نشر، حوزه‌های موضوعی، انواع مدارک، زبان‌ها، مجله‌ها، استناد، هم‌استنادی، هم‌نویسندگی و هم‌رخدادی واژگان حوزه حکمرانی سازمانی و رابطه آنها با شاخص‌های حکمرانی پرداخته می‌شود.

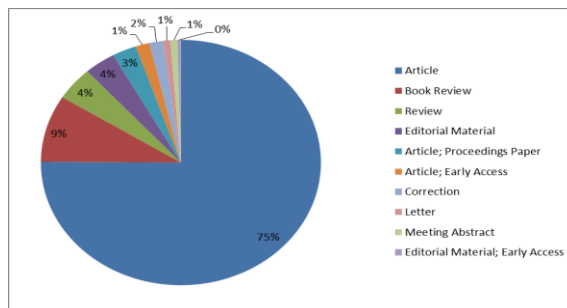
روند نشر بروندهای علمی

نمودار ۱. روند نشر بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

یافته‌های نمودار ۱ نشان می‌دهد که روند بروندهای علمی در حوزه حکمرانی سازمانی با کمی نوسان در سال‌های مختلف صعودی است. همچنین بیشترین تعداد انتشارات این حوزه به ترتیب با ۲۵ و ۲۶ عنوان مربوط به سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ است و روند نشر بروندها از سال ۲۰۱۱ به بعد نسبت به سال‌های قبل بیشتر شده است که نشانگر توجه کنشگران علمی در جهان به موضوع حکمرانی سازمانی است.

انواع مدارک منتشر شده

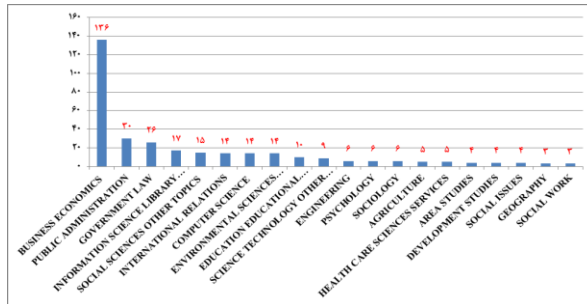

نمودار ۲. انواع بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

یافته‌های نمودار ۲ نشان می‌دهد که بیشترین نوع بروندهای علمی با ۷۵ درصد از نوع

مقاله است و بررسی و نقد کتاب نیز با ۹ درصد در جایگاه بعدی قرار دارد. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که مقالات کنفرانسی نیز در این حوزه کمتر است که نشانگر برگزاری همایش‌های ملی و بین‌المللی کمتر توسط جوامع علمی این حوزه در کشورهای مختلف جهان است.

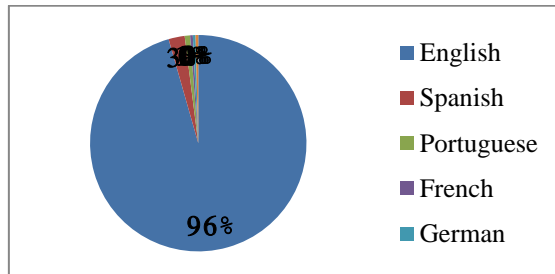
حوزه‌های موضوعی بروندهای علمی

نمودار ۳. حوزه‌های موضوعی بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

یافته‌های نمودار ۳ نشانگر آن است که بیشترین مقاله‌های منتشر شده به ترتیب با ۱۴۶، ۳۰، ۲۶، ۱۷ و ۱۵ مربوط به حوزه‌های موضوعی اقتصادی، مدیریت عمومی، قانون دولتی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و علوم اجتماعی است. همچنین موضوعات روابط بین‌الملل، علوم کامپیوتر و علوم زیست محیطی هر کدام با ۱۴ عنوان؛ حوزه آموزش با ۱۰ عنوان و علم و فناوری با ۹ عنوان؛ مهندسی، روانشناسی و جامعه‌شناسی هر کدام با ۶ عنوان؛ کشاورزی و خدمات بهداشتی با ۵ عنوان؛ و حوزه‌های عمومی، مسائل اجتماعی و کارهای اجتماعی هر کدام با ۴ عنوان موضوعات بروندهای علمی را به خود اختصاص داده‌اند. علاوه بر این یافته‌ها نشان می‌دهند که حکمرانی سازمانی در عرصه اقتصادی و تجاری نسبت به حوزه‌های موضوعی دیگر توسط کنشگران علمی بیشتر بررسی شده است.

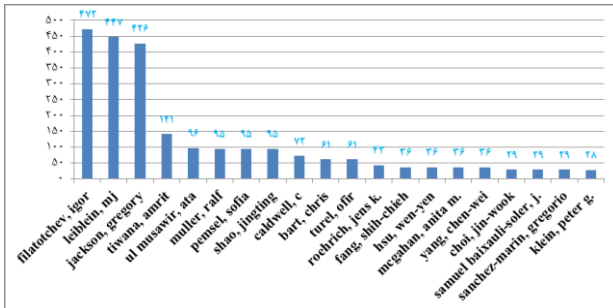
زبان بروندهای علمی

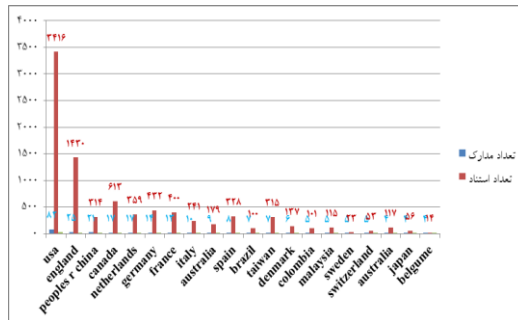
نمودار ۴. زبان بروندادهای علمی حکمرانی سازمانی

یافته‌های نمودار ۴ نشان می‌دهد که بروندادهای علمی به زبان انگلیسی، اسپانیایی، پرتغالی، فرانسوی، آلمانی و روسی منتشر شده‌اند و ۹۶ درصد از بروندادهای علمی به زبان انگلیسی منتشر شده است که بیانگر رایج و غالب بودن زبان انگلیسی در نشر آثار علمی در سطح جهان است.

نمودار ۵. استاد نویسندگان بروندادهای علمی حکمرانی سازمانی

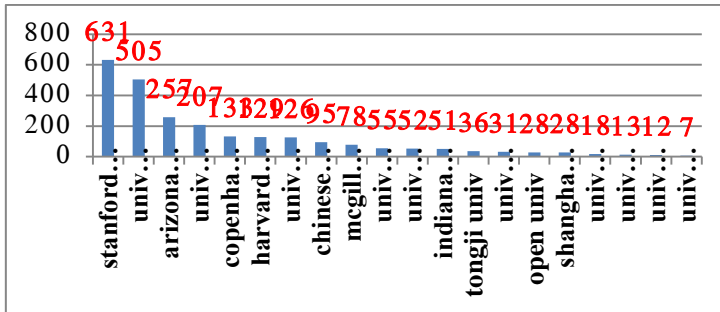
یافته‌های نمودار ۵ نشان می‌دهد که نویسندگانی مانند فیلاتوتو از انگلیس با ۴۷۲، لیبلین از آمریکا با ۴۴۷، جکسون از آلمان با ۴۲۶ و تیوانا از آمریکا با ۱۷۱ استاد بیشترین استناد را در میان منتشرکنندگان مقاله‌های حکمرانی سازمانی داشته‌اند.

نمودار ۶. استاد کشورهای منتشرکننده بروندادهای علمی حکمرانی سازمانی

یافته‌های نمودار ۶ نشان می‌دهد که کشورهای آمریکا با ۸۲ مدرک و ۳۴۱۶ استناد، انگلیس با ۲۵ مدرک و ۱۴۳۰ استناد، چین با ۲۱ مدرک و ۳۱۴ استناد، کانادا با ۱۷ مدرک و ۶۱۳ استناد، هلند با ۱۷ مدرک و ۳۵۹ استناد، آلمان با ۱۷ مدرک و ۴۳۲ استناد و فرانسه با ۱۳ مدرک و ۴۰۰ استناد بیشترین بروندادهای علمی و استناد را در میان کشورهای دیگر دارند. و کشوری

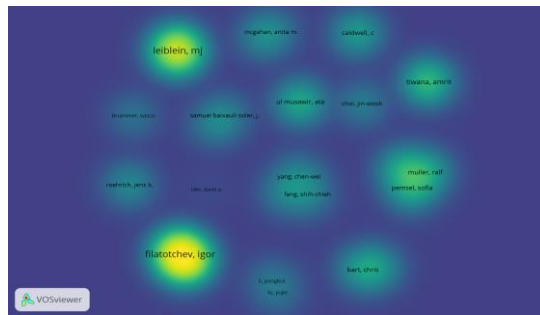
ایتالیا، استرالیا، اسپانیا، برزیل، تایوان، دانمارک، کلمبیا، مالزی، سوئد، سوئیس، ژاپن و بلغارستان نیز در جایگاه بعدی قرار دارند. علاوه بر این نتایج نشان می‌دهد که نامی از ایران در میان کشورهای منتشرکننده بروندهای علمی نیست. بنابراین به سیاستگذاران علمی پیشنهاد می‌شود زمینه‌های لازم برای حمایت از نشر آثار علمی در حوزه حکمرانی سازمانی فراهم کنند.

نمودار ۷. سازمان‌های منتشرکننده بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

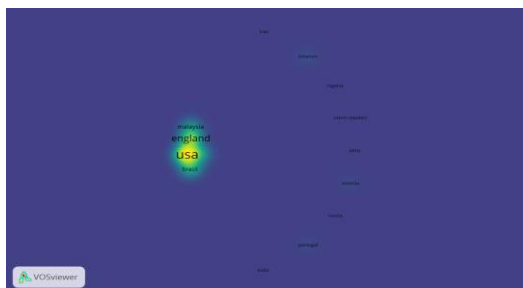
یافته‌های نمودار ۷ نشان می‌دهد که دانشگاه‌های استنفورد، ایلینویز، آریزونا، جورجیا، کپنهاگن و هاروارد به ترتیب با ۶۳۱، ۵۰۵، ۲۵۷، ۲۰۷، ۱۳۳ و ۱۲۹ استناد بیشترین استناد بروندهای علمی حکمرانی سازمانی را داشته‌اند.

نقشه هم‌نویسندگی نویسندگان

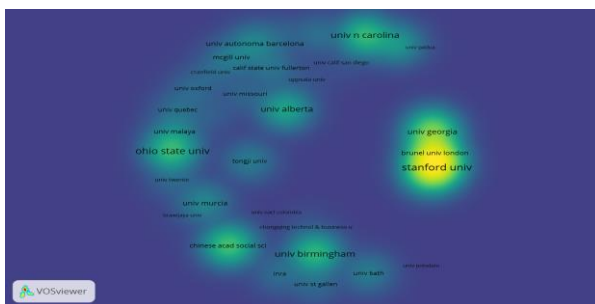

شکل ۱. هم‌نویسندگی بروندهای علمی حکمرانی سازمانی

یافته‌های شکل ۱ نشان می‌دهد که نقشه هم‌نویسندگی و همکاری علمی پژوهشگران حوزه حکمرانی سازمانی بسیار پراکنده است و تعاملات علمی میان کنشگران علمی این حوزه در جهان کمتر است. همچنین نویسندگانی مانند یانگ و فانگ، پمسل و مولر و لی و لو بیشترین هم‌نویسندگی را در میان نویسندگان داشته‌اند.

شکل ۲. هم‌نویسندگی کشورهای منتشرکننده برودادهای علمی حکمرانی سازمانی یافته‌های شکل ۲ نشان می‌دهد که نقشه هم‌نویسندگی کشورها در حوزه حکمرانی سازمانی ضعیف است و تعاملات و همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی کشورهای آمریکا، انگلیس، مالزی و برزیل نسبت به کشورهای دیگر بیشتر است.

شکل ۳. هم‌نویسندگی سازمان‌های منتشرکننده برودادهای علمی حکمرانی سازمانی یافته‌های شکل ۳ نشان می‌دهد که نقشه هم‌نویسندگی سازمان‌ها در حوزه حکمرانی سازمانی نسبت به نقشه هم‌نویسندگی کشورها و پژوهشگران منسجم‌تر است و تعاملات و همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی در دانشگاه‌های استنفورد، بورنل و جورجیا و دانشگاه آهایو و مالایا نسبت به سازمان‌های دیگر بیشتر است.

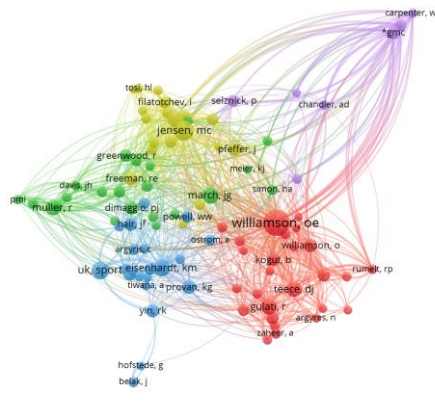
ده نویسنده دارای بیشترین هم‌استادی

جدول ۱. نویسندگان دارای بیشترین هم‌استادی

ردیف	نویسنده / Author	استنادها / Citations	قدرت کل پیوند / Total link strength
۱	williamson, oe	۸۵	۳۵۸
۲	gmc	۲۲	۲۴۲

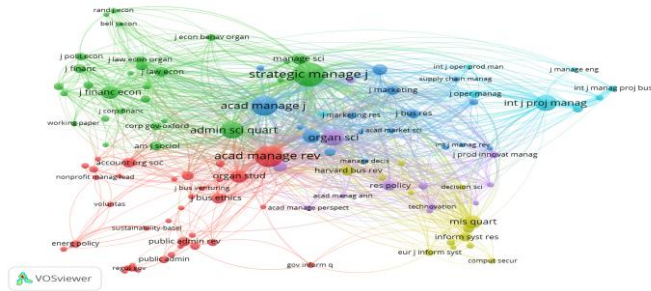
۱۸۳	۴۷	jensen, mc	۳
۱۴۷	۳۴	eisenhardt, km	۴
۱۳۶	۲۵	pfeffer, j	۵
۱۳۵	۳۳	fama, ef	۶
۱۲۰	۳۲	march, jg	۷
۱۱۵	۳۱	teece, dj	۸
۹۶	۲۹	gulati, r	۹
۷۶	۳۸	uk, sport	۱۰

یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که نویسندگانی مانند ویلیامسون با ۸۵ استناد و قدرت کل پیوند ۳۵۸، جیمک، با ۲۲ استناد و ۲۴۲ قدرت کل پیوند و جنسن با ۴۷ استناد و قدرت کل پیوند ۱۱۸۳ دارای بیشترین ارتباط علمی و هم‌استنادی با نویسندگان دیگر هستند و نویسندگان دیگر در رتبه‌های بعدی قرار دارند. به عبارت دیگر نقشه هم‌استنادی نویسندگان مطابق شکل ۴ است.

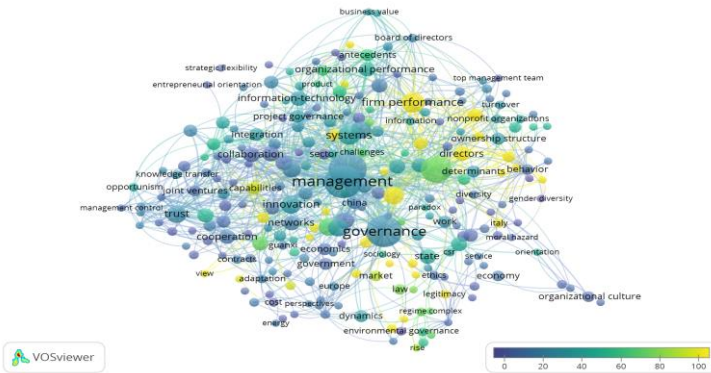
شکل ۴. هم‌استنادی نویسندگان برون‌دادهای علمی حکمرانی سازمانی

یافته‌های شکل ۴ نشان می‌دهد که نقشه هم‌استنادی پژوهشگران حوزه حکمرانی سازمانی دارای پراکندگی زیادی است و نویسندگانی مانند ویلیامسون، جنسن، مولر، گالتی، تیس و مارش حلقه ارتباطی میان پژوهشگران در حوزه‌های مختلف علمی در زمینه حکمرانی سازمانی هستند و بیشترین میزان هم‌استنادی را نسبت به پژوهشگران دیگر داشته‌اند.

شکل ۵. هم‌استنادی منابع منتشرکننده حکمرانی سازمانی

یافته‌های شکل ۵ نشان می‌دهد که نقشه هم‌استنادی منابع منتشرکننده حوزه حکمرانی سازمانی دارای پراکندگی زیادی است و مجله‌های مدیریت استراتژیک، مدیریت آکادمیک و مجله آکادمی مدیریت بیشترین هم‌استنادی را با منابع علمی دیگر داشته‌اند.

شکل ۶. هم‌رخدادی کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی

یافته‌های شکل ۶ نشان می‌دهد که نقشه هم‌رخدادی کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی دارای پراکندگی زیادی است و کلیدواژه‌های حکمرانی، مدیریت، نوآوری، سیستم‌ها، عملکرد سازمان‌ها و شرکت‌ها، اعتماد، شبکه‌ها، تکنولوژی اطلاعات و همکاری بیشترین هم‌رخدادی را با کلیدواژه‌های دیگر داشته‌اند که نشانگر اهمیت بسیار بالای این موضوعات در زمینه حکمرانی سازمانی است.

جدول ۲. مقایسه انتشار و استناد بروندهای علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها

کشور	تعداد مدرک	تعداد استناد	مسئولیت پذیری	ثبات سیاسی	اثربخش حکمرانی	کیفیت نظارتی	قانونگرایی	کنترل فساد
آمریکا	82	3416	74.88	47.64	88.46	90.38	88.94	83.65
انگلیس	25	1430	92.75	62.74	86.54	90.87	89.42	93.27
چین	21	314	5.31	29.25	76.44	41.35	53.85	58.17
کانادا	17	613	96.14	80.19	95.19	94.23	92.31	92.31
هلند	17	359	96.62	79.72	97.12	96.63	95.19	97.12
آلمان	14	432	95.65	70.75	87.98	94.71	91.83	95.67
فرانسه	13	400	87.92	56.6	86.6	86.06	87.5	87.02
ایتالیا	10	241	85.02	64.15	64.9	69.71	59.62	69.23
اسپانیا	8	328	80.19	64.62	78.85	74.04	78.85	76.44
تایوان	7	315	86.47	72.17	91.83	91.35	87.98	85.1

یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که کشور هلند با انتشار ۱۷ برونداد علمی و ۳۵۹ استناد در شاخص مسئولیت‌پذیری (۹۶،۶۲)؛ اثربخشی حکمرانی (۹۷،۱۲)؛ کیفیت نظارتی (۹۶،۶۳)، قانونگرایی (۹۵،۱۹) و کنترل فساد (۹۷،۱۲) و کانادا با داشتن ۱۷ برونداد علمی و ۶۱۳ استناد در شاخص ثبات سیاسی (۸۰،۱۹) بهترین عملکرد را نسبت به کشورهای دیگر داشته‌اند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهند که کشور هلند علی‌رغم داشتن تولیدات علمی تقریباً چهار برابر کمتر از آمریکا در شاخص‌های حکمرانی سرآمد بوده است.

جدول ۳. مقایسه انتشار و استناد بروندهای علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها

کشور	درصد مدارک	درصد استناد	میانگین شاخص‌های حکمرانی
آمریکا	32.93	39.07	78.99
انگلیس	10.04	16.36	85.93
کانادا	6.83	7.01	91.73
آلمان	5.62	4.94	89.43
هلند	6.83	4.11	93.73

چین	8.43	3.59	44.06
فرانسه	5.22	4.58	81.95
اسپانیا	3.21	3.75	75.50
تایوان	2.81	3.60	85.82
ایتالیا	4.02	2.76	68.77

یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد که کشورهای هلند، کانادا، آلمان، انگلیس، تایوان، فرانسه، آمریکا، اسپانیا، ایتالیا و چین به ترتیب بهترین عملکرد را در شاخص‌های حکمرانی داشته‌اند. همچنین یافته‌های نشان می‌دهند که کشور تایوان با انتشار (۲,۸۱ درصد) از بروندهای علمی و استناد (۳,۶۰ درصدی) به لحاظ شاخص‌های حکمرانی بهتر از کشورهای توسعه‌یافته مانند فرانسه، آمریکا، اسپانیا، ایتالیا و چین است و کشور چین نیز با انتشار (۸,۴۳ درصد) از بروندهای علمی و استناد (۳,۵۹ درصدی) نسبت به کشورهای دیگر در شاخص‌های حکمرانی عملکرد ضعیفی داشته است.

جدول ۴. رابطه میان انتشار و استناد بروندهای علمی با شاخص‌های حکمرانی کشورها

کشورها	تعداد مدرک	تعداد استناد	میانگین شاخص‌های حکمرانی	میزان همبستگی بین مدارک و شاخص‌های حکمرانی	میزان همبستگی بین استناد و شاخص‌های حکمرانی
۲۰	۲۴۹	۸۷۴۳	۷۹,۵۹	-۰۴۰	۰۰۹۰

براساس یافته‌های جدول ۴ بین تعداد مدارک و شاخص‌های حکمرانی رابطه منفی وجود

دارد به این معنا که با افزایش و کاهش انتشار بروندهای علمی شاخص‌های حکمرانی نیز کاهش و افزایش داشته‌اند. ولی بین استناد و شاخص‌های حکمرانی کشورها همبستگی و رابطه قوی مثبتی وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که میزان تولیدات علمی و استناد به آنها بر روی شاخص‌های حکمرانی اثرگذار هستند و برعکس عملکرد بهتر کشورها در شاخص‌های حکمرانی برای افزایش انتشار و استناد به بروندهای علمی مؤثر است.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

حکمرانی سازمانی ابزاری برای کنترل، هدایت و نظارت بر سازمان است که علی‌رغم مطرح شدن آن در دهه ۱۹۶۰ آن چنان که باید مورد توجه کنشگران علمی در حوزه‌های مختلف قرار نگرفته است. نتایج نشان داد که روند نشر بروندهای علمی حوزه حکمرانی سازمانی صعودی بوده است و این مفهوم در سال‌های اخیر مورد نقد و بررسی و توجه کنشگران علمی

در زمینه‌های مختلف مانند حوزه‌های اقتصادی، مدیریت عمومی، قانون دولتی، علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، علوم اجتماعی، روابط بین‌الملل، علوم کامپیوتر، علوم زیست محیطی، آموزشی، علم و فناوری، مهندسی، روانشناسی، جامعه‌شناسی، کشاورزی، خدمات بهداشتی، حوزه‌های عمومی و مسائل اجتماعی قرار گرفته است که این نتایج با نتایج پژوهش‌های (بیکزاد و زارع‌دیزج، ۱۳۹۷؛ و وارس، ۲۰۰۱) همسو است. شاید دلایل توجه به این موضوعات و بررسی آنها توسط کنشگران علمی را در بحران‌های ناشی از مسائل اجتماعی، اقتصادی، تجاری، سیاسی، فنی، معیشتی، زیستی، روانی، طبیعی، عدم قانونگرایی، شفافیت، نابرابری و بی‌عدالتی در جهان دانست که سبب توجه به حکمرانی در این زمینه‌ها شده است. به عبارت دیگر می‌توان گفت که منشأ حکمرانی در حوزه‌های مختلف ناشی، بررسی مسائل و چالش‌های موجود در آن حوزه با رویکرد فرامدیوریتی است.

همچنین نتایج نشان داد که همانند نتایج پژوهش (دورسین و پوزن، ۲۰۰۹) بیشتر برون‌دادهای علمی توسط کشورهای توسعه‌یافته و مؤسسات آنها منتشر شده است و نقشه هم‌نویسندگی و همکاری علمی پژوهشگران، کشورها، سازمان‌ها و مجله‌های حوزه حکمرانی سازمانی بسیار پراکنده است و تعاملات علمی میان کنشگران علمی این حوزه در سطح جهانی کمتر است. اما نتایج همانند پژوهش (کرمانیان، رفیعی، کیوانفر و سعدی‌نژاد، ۲۰۱۹) نشان داد که تعاملات و همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی در کشورهای توسعه‌یافته و مراکز علمی و دانشگاه‌های آنها نسبت به کشورهای دیگر بیشتر است و میان شاخص‌های حکمرانی و انتشار و استناد به برون‌دادهای علمی رابطه وجود دارد که شاید دلایل آن را داشتن سابقه طولانی دموکراسی و نهادهای مدنی قدرتمند؛ استقلال قوا و حاکمیت قانون؛ فرهنگ پرسشگری و انتقادپذیری و رسانه‌های آزاد و قدرتمند در این کشورها دانست که باعث شده حکمرانی خوب سازمانی در فرهنگ این کشورها نهادینه شده و حاکمیت قانون به طور جدی‌تری اجرا شود و منجر به پاسخگویی و شفافیت بیشتر در آنها در سطوح مختلف شود که این نتایج با نتایج پژوهش‌های (یگانگی، الوانی و معمارزاده‌طهران، ۱۳۹۵؛ و حاتمله و سلامه، ۲۰۱۷) همسو است. همچنین در فرهنگ سیاسی و اجتماعی کشورهای توسعه‌یافته روحیه پرسشگری و انتقادپذیری نسبت به مسئولین و نخبگان حاکم قوی‌تر بوده و رسانه‌های آزاد و مستقل در آنها نقش مهمی در نظارت بر عملکرد سازمان‌ها و افشای فساد و سوء مدیریت دارند که این امر سبب حکمرانی

بهرتر و پاسخگویی بیشتر و بهبود حکمرانی سازمانی می‌شود. علاوه بر این علل اصلی عملکرد بهتر کشورهای توسعه یافته در شاخص‌های حکمرانی و تعاملات و همکاری‌های علمی بیشتر پژوهشگران آنها با یکدیگر، سرمایه‌گذاری و اختصاص بودجه بیشتر در تحقیق و توسعه، دسترسی به فناوری‌های پیشرفته، داشتن شبکه‌های همکاری بین‌المللی فعال، زیرساخت‌های پژوهشی قوی‌تر و فرهنگ بالای همکاری علمی میان کنشگران علمی است که باعث می‌شود پژوهشگران امکانات و ابزارهای بهتری برای انجام پژوهش‌های مشترک، برقراری ارتباط و همکاری بیشتر، فرهنگ گسترده همکاری‌های علمی و به اشتراک‌گذاری دانش با یکدیگر داشته باشند.

نتایج هم‌رخدادی کلیدواژه‌های حکمرانی سازمانی نشان داد که موضوعاتی مانند حکمرانی، مدیریت، نوآوری، سیستم‌ها، عملکرد سازمان‌ها و شرکت‌ها، اعتماد، شبکه‌ها، تکنولوژی اطلاعات و همکاری نقش مؤثری در حکمرانی سازمانی دارند که این نتایج با نتایج پژوهش‌های (عباسی، محمودی و آقاجان‌تبار، ۱۳۹۸؛ براتلو، ۱۴۰۲ و روهریش و دیگران، ۲۰۲۰) همسو است. همچنین همانند نتایج پژوهش (محمودی و آقائی‌روزبھائی، ۱۴۰۱) موضوع نوآوری و فناوری پیشران اصلی تحقق حکمرانی به ویژه حکمرانی الکترونیک موثر در سازمان‌ها هستند و می‌توانند به ارتقای شفافیت و اطلاع‌رسانی سازمانی از طریق پایگاه‌های داده، اینترنت و وبسایت‌های سازمانی کمک کنند و اطلاعات را در سراسر سازمان دسترس‌پذیر کنند؛ به بهبود عملکرد فرایندهای مدیریتی، مانند گزارش‌دهی و کنترل بهتر فرایندهای سازمانی منجر شوند؛ مسیرهای جدیدی برای ارتباط و همکاری بین اعضای یک سازمان فراهم کنند؛ به تسریع و تسهیل فرایندهای حکمرانی افزایش بهره‌وری، کارایی و اثربخشی منجر شوند.

۶. پیشنهادهای پژوهش

باتوجه به اهمیت موضوع حکمرانی سازمانی در موفقیت کشورهای دنیا به ویژه ایران، برای حکمرانی بهتر سازمان پیشنهاد می‌شود: کنشگران علمی به موضوعات کاربردی نوآورانه و فناورانه در حکمرانی موثرتر سازمان‌ها بپردازند؛ تعاملات و همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی در حوزه حکمرانی سازمانی گسترش داده شود؛ موانع همکاری‌های علمی میان کنشگران علمی در سطح ملی و بین‌المللی برداشته شود؛ فعالیت‌های پژوهشی بر مبنای مولفه‌های نظام حکمرانی سازمانی تقویت شود؛ داوری علمی به منظور ارتقای کیفیت بروندادهای علمی و

مجله‌ها ساماندهی شود؛ همچنین با توجه به محدودیت‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به دلیل نبود برنامه درسی حکمرانی سازمانی در ایران سرفصل‌های درسی متناسب با موضوع حکمرانی سازمانی در مراکز علمی ایران طراحی شود؛ برای ترسیم نقشه جامع علمی در این حوزه نقشه‌های علمی دیگری براساس بروندهای علمی منتشر شده در پایگاه‌های استنادی دیگر ترسیم شود؛ کشورهای در حال توسعه و کمتر توسعه‌یافته برای افزایش بروندها و استنادپذیری آثار خودشان از کشورهای پیشرو در حوزه حکمرانی سازمانی الگوبرداری کنند؛ برای افزایش اثربخشی بروندهای علمی بر شاخص‌های حکمرانی و بالعکس سیاست‌گذاری درست علمی بر مبنای ظرفیت‌های موجود انجام شود؛ از نتایج بروندهای علمی حکمرانی سازمانی برای ارتقای شاخص‌های حکمرانی سازمانی استفاده شود؛ برای جلب توجه و جذب کنشگران علمی به موضوع حکمرانی سازمانی همایش‌های ملی و بین‌المللی مختلف جهت بحث و بررسی موضوعات و مسائل حوزه حکمرانی سازمانی برگزار شود؛ برای افزایش اثربخشی بروندهای علمی حوزه حکمرانی سازمانی مأموریت‌ها و اهداف نظام علم و فناوری به صورت شفاف بیان شوند؛ نظام علمی حکمرانی سازمانی متناسب با نتایج بروندهای علمی طراحی و پیاده‌سازی شود؛ از نتایج بروندهای علمی برای حکمرانی مناسب سازمانی توانمندسازی و ارتقای بهره‌وری و کارایی در بخش صنعتی، تولیدی، خدماتی و عمومی استفاده شود؛ برای افزایش بروندهای علمی باکیفیت در این حوزه، سرمایه‌گذاری‌های پژوهشی لازم توسط تمام کشورهای جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته افزایش داده شوند؛ برای رفع موانع پژوهشی موجود در این زمینه، آسیب‌شناسی پژوهش‌های این حوزه توسط مراکز علمی و تحقیقاتی مختلف انجام شود؛ نظام پاداش علمی متناسب با عملکرد کنشگران علمی برای انجام پژوهش‌های کاربردی و جدید طراحی شود.

فهرست منابع

- براتلو، ف. (۱۴۰۲). شناخت چهارچوب مفهومی حکمرانی سازمانی با استفاده از روش فراترکیب. حکمرانی و توسعه، ۳(۱)، ۱۲۱-۱۴۴.
- Baratlou, F. (2023). Understanding the conceptual framework of organizational governance using meta-synthesis. *Governance and Development*, 3(1), 121-144. [In Persian]
- بیگزاد، ج. و زارع‌دیزج، ع. (۱۳۹۷). مروری بر مفاهیم و تئوری‌های حکمرانی سازمانی مطلوب. کنگره ملی تحقیقات بنیادین در مدیریت اقتصاد و حسابداری. تهران.
- Beikzad, J., & Zare-Dizaj, A. (2018). A review of concepts and theories of optimal organizational governance. *National Congress of Fundamental Research in Management, Economics, and Accounting*. Tehran. [In Persian]
- پارسا جلودارلو (۱۳۹۵). در پژوهشی به بررسی رابطه بین دولت الکترونیک و حکمرانی خوب سازمانی با بهبود عملکرد کارکنان سازمان امور مالیاتی استان اردبیل. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی (گرایش سیستم‌های اطلاعاتی). دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمی اردبیل.
- Parsa Jelodarlo (2016). Investigating the relationship between e-government and good organizational governance with the improvement of employee performance in the Ardabil Province Tax Affairs Organization. *Master's thesis in Public Administration (Information Systems)*. Islamic Azad University, Germe Branch, Ardabil. [In Persian]
- جمشیدی، ع.، عباسی، ه.، و سیدعامری، م. (۱۳۹۹). اثر حکمرانی سازمانی بر رفتار نوآورانه کارشناسان وزارت ورزش و جوانان ایران با نقش تعدیل‌کنندگی اعتماد سازمانی. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۹(۲)، ۲۳-۴۰.
- Jamshidi, E., Abbasi, H., & Seyedameri, M. H. (2020). The effect of organizational governance on innovative behavior of experts in the Ministry of Sports and Youth of Iran with the moderating role of organizational trust. *Applied Research in Sports Management*, 9(2), 23-40. [In Persian]
- سیدعامری، م.، عباسی، ه.، و جمشیدی، ع. (۱۳۹۸). تبیین اثر ظرفیت جذب، حکمرانی سازمانی و سایش اجتماعی بر رفتار نوآورانه کارکنان وزارت ورزش و جوانان ایران. پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۹(۱۷)، ۱-۱۷.

- Seyedameri, M. H., Abbasi, H., & Jamshidi, E. (2019). Explaining the effect of absorptive capacity, organizational governance, and social erosion on the innovative behavior of employees in the Ministry of Sports and Youth of Iran. *Contemporary Research in Sports Management*, 9(17), 1-17. [In Persian]
 • عباسی، ف.، محمودی، ج.، و آقاجان تبار، م. (۱۳۹۸). پژوهش در حکمرانی الکترونیکی. *آینده پژوهی مدیریت*، ۳۰(۱)، ۱۵-۳۰.
- Abbasi, F., Mahmoudi, J., & Aghajan Tabar, M. (2019). Research in e-governance. *Future Studies in Management*, 30(1), 15-30. [In Persian]
 • عزب دفتر، آ.، و رجبی فرجاد، ح. (۱۳۹۸). تأثیر حکمرانی خوب بر سلامت سازمانی با توجه به نقش میانجی رفتاری سیاسی. *چشم‌انداز مدیریت دولتی*، ۱۰(۱)، ۱۶۹-۱۴۱.
- Azab-Dafter, A., & Rajabi-Farjad, H. (2019). The impact of good governance on organizational health considering the mediating role of political behavior. *Public Management Perspective*, 10(1), 141-169. [In Persian]
 • علیپور، م. (۱۳۹۳). تأثیر رهبری خدمتگزار بر حکمرانی خوب سازمانی در دانشگاه پیام نور. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی (گرایش مالی)*. دانشگاه پیام نور واحد غرب تهران، دانشکده مدیریت و حسابداری.
- Alipour, M. (2014). The impact of servant leadership on good organizational governance at Payame Noor University. *Master's thesis in Public Administration (Finance)*. Payame Noor University, West Tehran Branch, Faculty of Management and Accounting. [In Persian]
 • غفاری، ر. (۱۳۹۷). شایستگی مدیران سازه‌ای بنیادین در تحقق حکمرانی خوب سازمانی و مدیریت منابع انسانی سبز در ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی در شمال کشور. *رفاه اجتماعی*، ۱۸(۷۰)، ۲۶۹-۲۴۱.
- Ghaffari, R. (2018). Fundamental competencies of managers in achieving good organizational governance and green human resource management in the General Directorates of Cooperation, Labor, and Social Welfare in the north of the country. *Social Welfare*, 18(70), 241-269. [In Persian]
 • محمودی، ج.، و آقائی روزبهائی، ا. (۱۴۰۱). خوشه‌های موضوعی در حوزه دانشی حکمرانی سازمانی. *پژوهش‌های مدیریت در ایران*، ۲۶(۲)، ۶۹-۴۳.

• Mahmoudi, J., & Aghaei-Rouzbahai, A. (2022). Thematic clusters in the knowledge domain of organizational governance. *Management Research in Iran*, 26(2), 43-69. [In Persian]

• معمارزاده طهران، غ، و کامیار، ک. (۱۳۸۹). بررسی نقش رفتار شهروندی سازمانی در تحقق حکمرانی سازمانی مطلوب. هشتمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، دانشگاه صنعتی شریف. تهران.

• Memarzadeh Tehran, G., & Kamyar, K. (2010). Examining the role of organizational citizenship behavior in achieving optimal organizational governance. *Eighth International Management Conference, Sharif University of Technology*. Tehran. [In Persian]

• میدری، ا، و خیرخواهان، ج. (۱۳۸۳). حکمرانی خوب بنیان توسعه. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

• Meidari, A., & Kheirkhahaan, J. (2004). Good governance as the foundation of development. *Tehran: Islamic Consultative Assembly Research Center*. [In Persian]

• یگانگی، ع، الوانی، س. م، و معمارزاده طهران، غ. (۱۳۹۵). اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب در سازمان‌های کارا (مطالعه موردی: شعب بانک رفاه استان قزوین). *نختمین کنفرانس عمومی در مدیریت*، ۷(۱)، ۹-۱.

Crowther, David., & Seifi, Shahla. (2017). Modern Organizational Governance: Re-Examining Governance: The Evidence. *Developments in Corporate Governance and Responsibility*, 12, 3-15.

Durisin, B. & Puzone, F. (2009). Maturation of corporate governance research 1993–2007: An assessment. *Corporate Governance: An International Review*, 17(3), 266-291

Erturk, I., Froud, J., Johal, S. & Williams, K. (2004). Corporate Governance and Disappointment. *Review of International Political Economy*, 11 (4), 677-713.

Filatotchev, I. & Boyd, B. (2009). Taking Stock of Corporate Governance Research While Looking to the Future. *Corporate Governance: An International Review*. 17, 257 - 265. 10.1111/j.1467-8683.2009.00748.x.

Hatamleh, Abdulsalam M & Salameh, Kayed M. (2017). “The Application Degree of Administrative Accountability and Organizational Governance, and the Relationship between them in the

Directorates of Education in Jordan from the Viewpoint of its Administrative Leaders". Ministry of Education, Jordan Yarmouk University, Jordan.

Jens K. Roehrich, Kostas Selviaridis, Jas Kalra, Wendy Van der Valk & Feng Fang (2020). Inter-organizational governance: a review, conceptualisation and extension. *Production Planning & Control*, 31(6), 453-469, DOI: 10.1080/09537287.2019.1647364.

Kermanian, M., Rafiei, S., Keyvanfar, H & Sadi-Nezhad, S. (2019). Corporate Governance: A scientometric analysis. *Accounting*, 5(4), 153-168.

Sadatmoosavi, A., Tajedini, O., Khasseh, A., & Shabani, A. (2021). A Qualitative Study of the Process of Knowledge Utilization in the Social Sciences. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 19(2), 109-123

Transparency International Report. (2003-2011). Available at: <http://cpi.transparency.org/cpi>.

Vares, Seyed. Hamed. (2000). the post paradigm approach to public administration. *Journal of management knowledge*, 5(5), 51-82.

Yeganeh, A., Alvani, S. M., & Memarzadeh Tehran, G. (2016). Prioritizing good governance indicators in efficient organizations (Case study: Refah Bank branches in Qazvin Province). *Public Policy in Management*, 7(1), 1-9. [In Persian]

Zwikeal O. & Smyrk, J. (2015). Project governance: Balancing control and trust in dealing. with risk. *International Journal of Project Management*, 33 (4), 852-862.